Eduskunnan lakivaliokunta
Lav@eduskunta.fi

Aihe: Lakivaliokunta keskiviikko 16.02.2022 klo 09.45 / HE 238/2021 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 238/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä lakialoitteet LA 89/2020 vp ja LA 15/2020 vp

Eduskunnan lakivaliokunta pyytää Suomen Yrittäjien lausuntoa otsikkoasiassa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yrityksen saneerauksesta annettua lakia sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön uudelleenjärjestelyä ja maksukyvyttömyyttä koskeva EU:n direktiivi ja tehtäisiin myös kansallisia muutoksia yrittäjyyden edistämiseksi. Muutoksilla tuetaan yrittäjyyttä ja parannetaan yrittäjän uutta alkua. Muutokset tulevat voimaan viimeistään heinäkuussa 2022.

Hallituksen esitys velkajärjestelylain muuttamisesta tukee yrittäjyyttä ja yrittäjän uutta alkua

Hallitus esittää, että velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteperusteita muutettaisiin aikaisempaa kevyemmiksi, velkajärjestelyhakemuksen tekeminen mahdollistettaisiin konkurssimenettelyn vaiheesta riippumatta ja konkurssiin asetetun velallisen tiedonsaantia velkajärjestelyyn hakeutumisen mahdollisuudesta parannettaisiin.

Lisäksi hallitus esittää parannuksia elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyä koskeviin säännöksiin. Elinkeinotoiminnan pienimuotoisuuteen liittyvää velkajärjestelyn soveltamisalakriteeriä laajennettaisiin siten, että se kattaisi omaan tekemiseen perustuvan elinkeinotoiminnan lisäksi myös enintään kaksi ulkopuolista työntekijää työllistävän toiminnan. Muutoksen jälkeen velkajärjestelyn piiriin voisi päästä suurin osa yksityisistä elinkeinonharjoittajista, jos muut menettelylle säädetyt edellytykset täyttyvät. Tällä hetkellä menettelyyn pääsemisen edellytykset ovat tulkinnanvaraisia, ja elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyyn hakeudutaankin vain harvoin.

Suomen Yrittäjät katsoo, että esitykset ovat omiaan parantamaan konkurssin tehneen yrittäjän mahdollisuutta päästä kohtuullisessa ajassa vapaaksi

aikaisemman elinkeinotoiminnan veloista ja uuteen alkuun. Samalla yrittäjän uutta alkua edistetään yritystoiminnan jatkuessa, kun elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn soveltamisalaa laajennetaan. Katsomme, että esitys on myös velkojien näkökulmasta tasapainoinen ja hyväksyttävä.

Yrittäjän uuden alun edistäminen edellyttää muitakin toimia

Hallituksen esityksessä todetaan, että erilaiset elinkeinotoiminnan harjoittamisen kiellot sekä ennakkoperintärekisteriin pääsyn epääminen konkurssin tehneeltä yrittäjältä voivat tosiasiallisesti estää yrittäjän uutta alkua ja mahdollisuutta työllistää itsensä. Tästä syystä on tärkeää, että keskustelua elinkeinotoiminnan esteistä jatkettaisiin, ja että niiden muutostarpeita kartoitettaisiin erillisenä hankkeena valtioneuvoston piirissä. Pidämme perusteltuna, että uuden alun esteiden poistamista koskevat valmistelut aloitetaan jo kuluvan hallituskauden aikana.

Korostamme, että erityisesti ennakkoperintärekisteriin merkitseminen on uuden yritystoiminnan käynnistämisen kannalta usein olennaista. Rekisteriin merkitsemisen epääminen toimii käytännössä elinkeinotoiminnan harjoittamisen esteenä esimerkiksi niillä toimialoilla, joilla on käytössä verotuksessa kotitalousvähennys. On sekä henkilökohtaisesti mutta myös yhteiskunnan kannalta perusteltua, että ns. rehellisen konkurssin tehneet henkilöt voisivat mahdollisimman nopeasti työllistää itsensä uudelleen yrittäjänä. Näin ollen EPL:n 26 §:n säännöstä ja/tai Verohallinnon ohjetta tulisi tältä osin tarkastella uudelleen.

Henkilön maksuhäiriömerkinnät voivat niin ikään estää uuden alun ja itsensä työllistämisen yrittäjänä. Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys, jonka mukaan maksuhäiriömerkinnöistä voisi päästä nykyistä huomattavasti nopeammin eroon maksamalla merkinnän taustalla olevan saatavan pois. Esitys on lähtökohtaisesti perusteltu ja kannatettava. Kaikki eivät kuitenkaan kykene maksamaan velkoja pois tai maksaminen kyetään hoitamaan hitaasti, jolloin merkinnät voivat vaikeuttaa itsensä työllistämistä ajallisesti pitkäänkin.

Olemme tuoneet esille, että maksuhäiriömerkintä estää usein saamasta yrittämisen kannalta oleellisia peruspalveluja, kuten pankkitilin, tarpeelliset digiliittymät ja vakuutukset tai yrittämiseen tarvittavat toimitilat ja työvälineet. Henkilö ei välttämättä saa yrittämisen edellytyksenä olevia peruspalveluja siinäkään tapauksessa, että maksaisi palveluista tai tuotteista ennakkoon. Emme pidä vallitsevaa tilannetta tarkoituksenmukaisena ja hallituksen työllistämistavoitetta tukevana.

Sanna Marinin hallitus linjasi puoliväli- ja kehysriihessään 29.4., että ”Selvitetään tarve säätää pienyritysten oikeudesta saada elinkeinon harjoittamisen kannalta välttämättömät palvelut, kuten pankki- ja vakuutus- sekä tietoliikennepalvelut”. Linjaus on kannatettava ja vastaa Suomen Yrittäjien esittämään huoleen. On tärkeää, että valmistelut asian selvittämiseksi aloitetaan mahdollisimman pian.

Saneerauslakia koskeva esitys on kannatettava

Hallitus esittää, että yrityksen saneerauksesta annettuun lakiin luotaisiin uusi varhainen saneerausmenettely, joka täyttää direktiivin vaatimukset. Velallinen voisi hakeutua tähän menettelyyn, kun tämä ei ole vielä maksukyvytön vaan vasta maksukyvyttömyyden uhkaama. Samalla kuitenkin nykyinen yrityssaneerausmenettely pysyisi voimassa ja sitä kutsuttaisiin jatkossa perusmuotoiseksi saneerausmenettelyksi. Perusmuotoinen saneeraus voitaisiin edelleen aloittaa, jos velallinen on maksukyvytön tai tietty määrä velkojia puoltaa hakemusta.

Tällä hetkellä velallinen voi hakeutua normaaliin saneerausmenettelyyn sekä ollessaan maksukyvytön että maksukyvyttömyyden uhatessa yritystoimintaa. Jatkossa menettelyt eriytettäisiin eri prosesseihin, ja velallisen tulisi kyetä arvioimaan, kumpaan menettelyyn sen tulisi hakeutua. Uusi sääntely tulee edellyttämään rajanvetoa ja tulkintakäytäntöä. Näin ollen uusi menettely ei välttämättä takaa parannusta saneerausvelallisen asemaan. Arvioimme, että varhaisen vaiheen saneerausmenettelyn käyttö jää vähäiseksi. Taustalla ovat kuitenkin EU:n maksudirektiivistä johtuvat säännökset, jotka tulee panna Suomessakin täytäntöön. Tästä syystä esitystä voidaan pitää perusteltuna.

Saneerauslain kansallisten muutostarpeiden arviointi jatkuu

Oikeusministeriön saneeraustyöryhmän työ jatkuu. Toisessa vaiheessa tullaan esittämään lainsäädäntömuutoksia, joiden tarve juontuu kansallisista muutostarpeista. Erityisesti jatkotyössä kiinnitetään huomiota siihen, miten pienimmätkin yritykset voisivat hyödyntää tosiasiallisesti saneerausmenettelyä maksukyvyttömyyden kohdatessa. Suomen Yrittäjät on jo useiden vuosien ajan tuonut esille, että saneerausmenettely on liian kallis pienille yrityksille. Työryhmän tavoite on näin ollen kannatettava.

Suomen Yrittäjien näkemykset lakialoitteista

Lakialoitteella LA 15/2020 vp (lakialoite laiksi konkurssilain 1 luvun 6 §:n ja 3 luvun 4 §:n muuttamisesta) halutaan mahdollistaa henkilökohtainen

konkurssi. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan viivästyskoron kertymisen keskeyttämistä konkurssiveloille, mikä vähentäisi konkurssiprosessin tahallista pitkittämistä ja rangaistuksenomaista luonnetta. Aloitteen taustalla olevat tavoitteet yrittäjän alun parantamiseksi ovat perusteltuja ja kannatettavia.

Suomessa velallinen ei vapaudu vanhoista elinkeinotoiminnan veloista konkurssimenettelyn yhteydessä. Entinen yrittäjä voi hakeutua kuitenkin yksityishenkilön velkajärjestelyyn, mikä mahdollistaa veloista vapautumisen pääsääntöisesti kolmen vuoden maksuohjelman kautta. Velallisen maksuvelvollisuus määräytyy hänen maksukykynsä mukaan ja se voidaan ohjelmassa myös poistaa kokonaan.

Oikeusministeriössä vuonna 2018 tehdyn kansainvälisen selvityksen mukaan yrittäjän ja muun yksityisvelallisen velkavastuusta vapautuminen on muissakin maissa toteutettu pääsääntöisesti maksuohjelmaan perustuvan menettelyn kautta. Missään vertailun kohdevaltiossa ei voida vapautua automaattisesti yritystoiminnan vanhoista veloista. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tietyt velat, kuten verovelat, on jätetty vapautumisen ulkopuolelle.[1]

Edellä kerrotuin perustein Suomen Yrittäjät katsoo, että suomalainen velkajärjestelysääntely, etenkin kun sitä ollaan nyt muuttamassa vieläkin parempaan suuntaan, mahdollistaa kansainvälisestikin vertailukelpoisen tavan päästä eroon vanhoista yritystoiminnan veloista kohtuullisessa ajassa. Toisaalta on perusteltua seurata säännöllisesti kansainvälistä kehitystä ja tarpeen mukaan arvioida kansallista sääntelyämme uudelleen.

Lisäksi katsomme, että viivästyskoron juoksemisen keskeyttämistä konkurssiprosessissa olisi perusteltua selvittää tarkemmin.

Haluamme nostaa esille, etteivät kaikki velkaantuneet yrittäjät hae velkajärjestelyä tai eivät voi päästä järjestelyyn esimerkiksi moitittavan käytöksen vuoksi. Näissä tilanteissa velkoja voidaan periä ulosotossa, ellei niitä saada perityksi vapaaehtoisin menettelyin. Tällöin entisen yrittäjän velkavastuu päättyy viimeistään velan vanhentuessa lopullisesti pääsääntöisesti 15 vuoden kuluttua ulosottoperusteen antamisesta. Lisäksi vuoden 2020 alusta lukien sovelletaan säännöstä, jonka mukaan luonnollisen henkilön sopimusperusteinen rahavelka vanhentuu aina viimeistään 20 ja eräissä tapauksissa 25 vuoden kuluttua velan erääntymisestä.

Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuteen liittyvä määräaika sekä lopullista vanhentumista koskevat määräajat ovat kohtuullisen pitkät. Pidämme perusteltuna, että selvitetään mahdollisuus lyhentää

[1] Yrittäjän uusi mahdollisuus, kansainvälinen vertailu 5/2018 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160836/OMSO_05_2018_Yrittaja_kv-vertailu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ulosottoperusteen vanhentumisaikaa, saatavan lopullisen vanhentumisen vanhentumisaikaa sekä lyhentämisen vaikutuksia.

Lakialoitteessa 89/2020 vp (Lakialoite laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 9 a §:n muuttamisesta) ehdotetaan muutettavaksi yksityishenkilön velkajärjestelyyn pääsyyn asetettuja kriteerejä niin, että työttömyyden keston vaatimusta laskettaisiin 18 kuukaudesta puolella vuodella 12 kuukauteen. Esitys on toteutumassa hallituksen esityksellä HE 238/2021 vp.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Tiina Toivonen
lainsäädäntöasioiden päällikkö